

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

“İdjtihad,,Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNÉE
15 Janvier 1930

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No: 289

ABONEMAN:

Seneliği [24 Nüsha] Türki-
ye için 21/2, hariç için 2
D. Âlâ kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Kânunisanı 1930

Tevfik Fikret

ve

Psychanalyse Tetkikleri

Doktor A. İzzettin

— 7 —

Üstünde bir kitabe taşıyan garip bir kaya vardır. Kollej de talebe olduğum 1913 senesinde, Edirnenin bulgarlar eline düştüğü gün hâk edilen bu kitabe

(Ey taş, sen ey kitabei senkinikün fekân)
(Bir ser şikeste heykeli bulhevli andıran
(Vazınla seyri hilkat edersin pur İştibah
(Ettinmi bari sen o büyük sırrı iktinah
(Sen bari, anladın mı, sen ey kalbi zihuzur
(Hep taş yüreklerin neye alemde şev ku sur)

Sözlerini taşıyor

Şimdiye kadar yazdıklarımı tahattur edenler, Fikretin âsi (peder ve padişah düşmanlığı) ruhunun, vatanın ani bir mağlubiyetle (Vatan mader vatan) tekrar tuğyan ettiğini, sert kayanın (gazup peder) ve esrarengiz vaziyetinin de muhitile olan anlaşılamazlığı (şefketin mefkudiyetini) temsil ettiğini bulmakta müşkilât çekmezler. Bütün hiddet ve kininin hedefi olan kaya, (Thèbes) in Sfenksi gibi, cazip boğaz içi denizine hikâm samit çehresile yükseliyor.

Bu manzumede bir kaç hayal var ki, Fikretin eski eserlerinde mühim affectif rol oynadıklarını biliyoruz:

(Ey taş sen ey kitabei senkin)
"image", ını, [Hemşirem için] deki

(Kaldır taşından olsun o jenki hacaleti) misraine yaklaşılabılıriz.

Her iki halde de taş mahv olan bir aşkı temsil ediyor (öldürülen hemşire, mağlup olan, ismeti bozulan İstanbul) şi'irden tereşşüh eden müphem ifade, hâk olduğu müstesna ve feci an ile yaklaşıdırılırsa (sis) de, (levis ve riyasına) hakaret edilen İstanbulun el'an sevilen bir kemiyet olmaktan kurtulamadığı hayretle görülür.

111 Hemşirem için
121 Kaya

Pederine karşı olan husumetinitezda mefhumi i'anesile Napoleonubazan terzil ve bazan te'lih eden Hugo gibi Fikret de bazan İstanbulu tutuşan bir humma ile seviyor [1] bazanda bir ucube gibi ondan nefret ediyor) du. [2]

Her iki his o kadar yakın olarak bulunuyorlarki, aynı bir vasif tek bir sıfat köhne şehri tavsif ediyor:

(Munis fakat en kirli kadınlar gibi munis)

Yokarıda bahs ettiğim, valide uzvuna karşı duyulan aşk aynı uzva karşı duyulan nefreti tevzin ettiğinden valide (ve dolayisile onun yerini tutanlara) muhabbeti müphemleşiyor (Sis) de şair İstanbulu seviyormu, nefretmi ediyor.. belli olamıyor! (Ambi valence)

Fakat her ne olursa olsun peder mefhumu daima korku ile müterafık olduğu halde, valide timsali Fikret de hemen ekseriyetle aşk, tenasüli bir aşkla karşılaşılıyor.

Fikret de Valide tesebbütünün şiddeti acaba nasıldır?

Valide tesebbütünün şiddeti erkekde şahsın tenasüli kudretinin hemen mizanıdır denile bilir.

Şiddetli bir valide tesebbütü, saba-vette aşk numunesinin [3] narcissique tarzda intihabına sebep olmasile gulamperestiyi mücip olur demişdim. Bulugda bu hal ber taraf olmayacak olur ve peder husumeti, devam etmekte bulunursa, peder yerine cemiyet ikame edilerekten, sonra Itisafi fikirler baş gösterir (Paranoia)

Psychanalız haricinde bile tetkik Tevfik Fikretin şiddetli bir valide tesebbütüne ma'ruz kaldığını isbat ediyor.

Fikret 12 yaşında öksüz kalmışdı fakat valide tesebbütü, çocuğun ilk tenasüli uyanışı anlarında hemen daima 5 yaşına kadar teessüs ettiğinden, vali-

111 Belki cennet kadar teravetten isis!

121 Ötün evet ey haile ötün evet ey şehri...

[3] obet d'amour

desinin Fikret 12 yaşında iken vefatı, valide tesebbütüne mani olmayacağı tabiri idi: Öksüz Fikret anne yerine kaim olan büyük yengesinin elinde büyüdü, İşte bu sebeptendir ki biz Fikretin kadın ve valide hayallerini, müphem ve silik görüyoruz. Bu husudan evvela de bahs etmişdim.

Aynı halin Leonard de vincide de hadis olduğunu işaret etmek kâfidir.

Fikret bu yengesini bir valide gibi sevmiştir lakin bu sevgi yalnız (sublime)= i'la edilmiş bir muhabbet olmak üzere kalmadı, gelen seneler, erkekleşen ve aile kuran Fikret için aynı tenasüli tesebbütün tahtı tesirinde olarak cereyan etti. Vakia Fikretin validesi 12 yaşında iken ölmüştü lakin bu artık pek geç idi Hayatın ilk 3 ve 4 üncü senesinde öyle ihtisasat teessüs eder ve öyle aksül'meller baş gösterirki, müte'akip hiç bir hadise onların kudretinden bizi kurtarmaz. [1]

Bu mihanikiyyetin eseri olarak Fikret, zevcesini intihap etti ve dayısının kızile evlendi.

Bu zevce iki cihetten onun affectivité sini tatmin ediyordu. evvela kendisini büyüten yengesinin kızı idi, Valide yerindeliliğini (= Ersatz) teşkil eden yenge aynı zamanda kayın valide olmuştu!

Saniyende, Fikretin intihap ettiği kadın, yengesinin olduğu kadar dayısının da kızı değilmidi..? Genç zevcenin, pederi i'anesile Fikretin validesine hafif bir müşabehe, göstermeside temin edilmiş, tamamen fonctionel, ruhi olan ve daima validye şebih bir maşuka intihabına bizi sevkedenden tesebbüte bu tarzla cismani, müşahhas bir sureti hal bulunmuşum. [2]

Bu nokat, dikkatle bakılırsa Fikret deki tenasüli temayüllerin za'fini izah eder mahiyettedir.

Fikret de ilk tenasüli hislerin zamanı tevellüdünü bilmiyoruz. Şair söylendiğine göre 3,5 yaşında iken! Paçailar kâhyasının kızı Naciye hanımı sevdiğini hatırlayormuş. Bu hatıra bizce bir perde-hatıra (souvenir ecran) dan başka bir şey değildir.

Onun arkasında gizli olan ma'nayı bulmak kabil değildir. En yakın ihtimal, Fikretin validesinin fazla müşfik olmasıdır. Şu halde Fikret de gördüğümüz valide hayallerinin soğukluğu hassas ve öksüz bir ruhun reacsionından başka bir şey olamaz. Esasen Fikretin validesi bir evlatlık olduğundan, kendisini alan ve evin kâtibi olan bir adama (evlâklıkların daima-mahmul oldukları gurur dolayısıyla) fazla muhabbet göstermemesi de pek vakidir.

Bu suretle, mağrur evlatlığın bütün şefkatini oğluna hasri ve, çocuğı tenbihi, valide tesebbütünün pek şiddetli olmasını mucib olmuş, mustakbel şairi ille'ebet tamgalamış. valide hayalinin esiri etmiştir. Fikretin pederinin sert. titiz, hadidiel mizaç olduğunu yine Fikretten öğreniyoruz [1] ara sıra evde gürültüler olduğuna delalet eden emareler elimize mevcuttur. Mesela Fikret validesinin pederinden bahs ederken (tuvoletine.. evinin intizamına meraklı bir adamdı evlerinde hiç bir gün ufak bir çıtırdı işitilmemiştir) diyor. Bu hiddetli ve bağurup çağırان pederé karşı küçük Fikretin kalbinde husümetten başka bir şey olmaması pek tabii değilmi? İşte bu sıralarda Fikret benimsemek daiyesinne bulunduğu validesinin hamisi sıfatile kahraman rolünü oynıyor ve pederinin karşısında düydüğü maduniyet hissini yenmek, kudretini isbat ederek "kendisinin güneşdeki mevkiini göstermek için kanepeleri kesiyor. [2]

[Bitmedi]

[1] Friend Leonard de sahife. 90 inci

[2] Narsisik lerin zevcelerine «Valide» dediklerini söylemezdim .

111 Düşünce 118

121 O. Rankin asarına bakınız.